

Lahokaviosammal

Grön sköldmossa
Buxbaumia viridis

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

EU:n lajikoodi: 1386

Uhanalainen (LSA 1066/2023)

Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

Ahvenanmaalla rauhoitettu ja erityisesti suojeltava (ÅFS 88/2023)

Luontodirektiivin laji (liite II)

BOR suojelutaso suotuisa, paraneva

Luonnehdinta

Lahokaviosammal on helppo tuntea lahopuun pinnasta nousevista kaviomaisista vihreistä ja liereistä, hieman litistyneistä, kookkaista itiöpesäkkeistä, jotka sijaitsevat noin sentin pituisen punaruskean karheanystyisen perän päässä. Varttunut itiöpesäke muuttuu loppukeväällä ruskeaksi. Sammalen versot kasvavat hyvin huomaamattomina lahopuun sisässä tai pinnalla. Lähilaji kalliokaviosammal ei kasva lahopuulla.

Elinympäristö ja levinneisyys

Lahokaviosammal kasvaa pehmeäksi lahonneilla kookkailla maapuilla ja kannoilla vanhoissa havumetsissä ja lehdoissa. Kasvualustana on useimmiten kuusi tai mänty, mutta lajin voi löytää myös lehtipuulta. Lahokaviosammal on huono kilpailija ja se vaatii niukasti muita sammalia kasvavan lahopuun jatkumoa sekä kosteaa pienilmastoa. Laji kasvaa Suomessa harvinaisena levinneisyytensä ääreläidalla maan eteläosan tammivyöhykkeessä.

Nykytila ja uhkatekijät

Useat lahokaviosammalen kasvupaikat ovat tuhoutuneet metsänkäsittelyn ja rakennustoiminnan vuoksi. Lahopuujatkumon katkeaminen, ympäröivän puuston hakkuut ja muu kasvupaikkojen pienilmastoa muuttava toiminta ovat sammalen merkittävimmät uhkatekijät. Esiintymiä uhkaavat niiden pienen koon ja eristyneisyyden vuoksi myös satunnais-tekijät. Lajilla on noin kymmenen tunnettua nykyesiintymää, joista suurin osa sijaitsee Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla tai muilla suojelualueilla.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan lahokaviosammalen kasvupaikat ja niiden lähiympäristöt tulee jättää hakkuiden ja muiden pienilmastoon (kosteus, varjoisuus) vaikuttavien metsänhoito-toimien ulkopuolelle. Lahopuiden säästäminen on tärkeää. Koska laji kasvaa usein kannoilla, tulisi alueilla, joissa lajia esiintyy, pidättäytyä kantojen nostosta. Jotkin lajin kasvupaikoista saattavat olla metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä (lehdot, silloin kun ne ovat runsaslahopuustoisia), joiden ominaispiirteiden muuttaminen on kielletty. Suurin osa elinympäristöistä on todennäköisesti METSO-ohjelmaan sopivia kohteita (runsaslahopuustoiset kangasmetsät, lehdot). Järeän lahopuun määrän lisääminen luonnonhoitotöinä nykyisten esiintymien tuntumassa on suositeltavaa lajin elinmahdollisuuksien turvaamiseksi.

Lähteet

- Kotiluoto, R. & Lunnas, T. 1994. Lahokaviosammalen (*Buxbaumia viridis*) hoito- ja suojelusuunnitelma. Turun yliopisto, Biologian laitos. 15 s.
- Syrjänen, K. & Laaka-Lindberg, S. 2009. *Buxbaumia viridis* – erittäin uhanalainen. Julk.: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). Suomen uhanalaiset sammat. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas. S. 56–57.

Kuva: Kimmo Syrjänen